

Hans Lodeizen

Vandaag mag ik wat zeggen over een familielid dat ondanks zijn dood van meer dan 70 jaar geleden nog steeds bestaat. Iemand wiens naam vaak is genoemd, maar van wie ik nooit eerder heb durven voelen dat hij ook echt familie was.

Ben jij familie van Hans Lodeizen? Is mij vaak gevraagd. Ik antwoordde altijd trots: "Ja, hij was de broer van mijn opa." Maar het voelde vreemd, alsof ik het simpelweg verzon. Want ik heb hem nooit ontmoet en hij voelt erg ver weg. Niet per se in familielijn, maar vooral in de afstand die de tijd veroorzaakt. Pas 37 jaar na zijn dood ben ik geboren. En inmiddels ben ik zelf 37 jaar.

Ik mag wat zeggen over een familielid dat ondanks zijn dood van meer dan 70 jaar geleden nog steeds bestaat, maar wat *mag* ik zeggen? Alles wat ik weet, is ook maar van horen zeggen. Overgenomen van het geschreven woord. Overgenomen van degenen die het weer hebben doorverteld. Hoe weet ik zeker dat het klopt? Hoe doe ik recht aan wie hij was? Wetende dat voor hemzelf de werkelijkheid soms zo diffuus was.

Vooruit. Ik doe een poging. Veel interessants heb ik gevonden in artikelen op de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren & Literatuurgeschiedenis.org. Sommige informatie komt uit familiale bron.

Een prachtige villa in Wassenaar bewoond door een charismatisch koppel. Hij was een zakenman, zij was ooit een actrice. Ze speelde zelfs nog een hoofdrol in een stomme film (1916) en stond op het toneel in de stadsschouwburg, maar eenmaal in het huwelijksbootje was het einde carrière. Ze kregen vier kinderen. De derde was mijn grootvader, Guus. De tweede was Hans. Het was 1924 toen hij werd geboren. 6 dagen na zijn 26e verjaardag is hij overleden. Zo jong, maar zo'n bewogen leven. Zo jong en toch zoveel geschreven.

Als kind al uniek en vol tegenstrijdigheden. Enorm intelligent, maar lui voor de dingen die hem *niet* interesseerden. Een bevlogen verhalenverteller, een observant, een romanticus, een zoeker.

Hij had een complexe relatie met zijn vader. Voelde zich beklemd door diens dominantie, maar geïnspireerd en uitgedaagd door zijn intellect. Niet gezien in waar hij op viel: hetzelfde geslacht - dat mocht niet bestaan -, wel gezien in wie hij was: een dichter. Het was zijn vader die zijn nagelaten werk heeft laten uitgeven.

Een eigenzinnige jongen. Op het Haags Lyceum vertelde hij in de pauzes aan de andere leerlingen vol enthousiasme over mieren, over sterren, over handlezen. Ze luisterden met ingehouden adem naar zijn verhalen. 'Hij verdiepte zich echt in deze onderwerpen,' vertelde zijn zusje Greetje in een interview. Zij herinnerde zich dat hij zijn eigen vroege dood uit zijn hand voorspelde.

Hans was enorm gevoelig, dat is wel duidelijk. Dat bleek niet alleen uit zijn gedichten, maar ook door hoe hij het hele leven aanging. In een dagboek dat wij in de familie hadden...staan behalve de beschrijvingen en de datum, ook steeds het weer vermeld. Ik kan me voorstellen dat ook dat invloed op hem had.

De meeste gedichten schreef hij op kleine stukjes papier. Hij maakte vaak krabbeltjes, op de universiteit, of 's avonds na een wandeling.

Als kind had hij één obsessie: de taal der dieren leren. Hij heeft jarenlang mieren bestudeerd. Hun intelligentie versus hun nietigheid ontroerde hem. Vele oorlogsjaren lang zat hij uren achter elkaar naar een mierenfamilie te kijken. Hoewel hij al 16 was toen WOII begon, komt het woord 'oorlog' kennelijk maar één keer in zijn poëzie voor. Na de oorlog móest en zou hij er tussenuit breken. In Londen en in de VS begon het leven pas zoals hij het wilde: puur en alleen gedreven door nieuwsgierigheid, avontuur en liefde.

Zijn gedichten gaan vaak over zijn verlangen naar een andere wereld, misschien omdat hij dacht dat er voor hem als homoseksueel geen plaats in de bestaande werkelijkheid zou zijn.

'-o – mijn vriend – deze wereld is niet de echte,' is een bekende versregel van hem.

Poëzie moest voor hem als muziek zijn, want luisterend naar klassieke of jazzmuziek voelde hij zich boven de realiteit uitstijgen. Vanwege deze – voor

die tijd - unieke combinatie van vorm en inhoud, trok hij al vroeg de aandacht van bijvoorbeeld Simon Vinkenoog.

In 1950 bleek hij leukemie te hebben. Hij werd naar Zwitserland gebracht om daar zijn laatste maanden door te brengen. Een selectie uit zijn gedichten publiceerde hij in een bundel, die een paar maanden voor zijn dood verscheen. In 1951, een jaar nadat hem postuum de Jan Campertprijs was toegekend, verscheen er een nieuwe bundel. Zijn vader had zijn goede vrienden J.C. Bloem, Jan Greshoff en Adriaan Morriën gevraagd een bloemlezing uit zijn nalatenschap te maken.

Ik heb wat gezegd over een familielid dat ondanks zijn dood van meer dan 70 jaar geleden nog steeds bestaat, maar klopte het wat ik zei? Sommige dingen zijn zeker, sommige dingen zijn maar van horen zeggen. Geïnterpreteerd door degenen die het hebben doorverteld. Maar misschien is dat ook niet zo erg. En is het eigenlijk net als poëzie. Datgene wat er staat, is voor ieders ogen anders, maar daardoor niet minder waar.

Stiekem is Hans belangrijk voor mij geweest. Ik ben zelf een gevoelige ziel. Als adolescent vaak schipperend tussen euforie en sombere gedachten. Naar de buitenwereld vrolijk en welbespraakt, maar de binnenwereld tobbend. Naast broer en zus opvallend gevoelig. Ik schaamde me weleens, omdat ik zo emotioneel kon zijn. Zo nadrukkelijk veel kon voelen. Totdat ik mij rond mijn 20^e ging verdiepen in het werk van die oudoom. Die zoekende Lodeizen. En ineens mocht het er zijn. Het was oke, want kennelijk hoort dit ook bij ons DNA. Sommige van ons zijn zo.

Gelukkig werd mijn binnenwereld met de jaren steeds rustiger en leerde ik uiteraard dat ieder zijn eigen makken heeft. Ik had het hem erg gegund. De tijd om echt volwassen te worden en daarmee meer rust te vinden. Wat had het hem gebracht? Wat had het *ons* gebracht?

Wat een eer dat ik hier mag staan. Om vanuit zijn bloedlijn iets te vertellen.

Ben jij familie van Hans Lodeizen? Het is eigenlijk pas door het verzoek van deze stichting en het onderzoek voor deze voordracht- dat ik volmondig "ja" durf te zeggen.